

Od vseh na univerzi pričakujem, da vedo, kaj je prav in kaj ne

Naš pogovor: dr. Igor Papič

■ **Silvo Šinkovec**, D. J., dr. ped. znanosti, psiholog, defektolog in teolog, je predavatelj, terapevt, voditelj več seminarjev, šol za starše in duhovnih vaj, urednik revije Vzgoja, duhovni asistent DKPS in direktor Inštituta Franca Pedička.

Univerza v Ljubljani je vse leto odštevala dneve do praznovanja 100-letnice svoje ustanovitve. Kako je bilo z ustanavljanjem naše prve univerze? Ustanovitev slovenske univerze je bila sestavni del slovenskega političnega programa od leta 1848. Avstrijske oblasti te želje niso želele slišati. Takrat so slovenski študentje študirali na Dunaju, v Gradcu, Pragi in tudi v Krakovu. Ko je po prvi svetovni vojni monarhija razpadla in je nastala jugoslovanska država, se je pojavilo vprašanje, kje bodo predavali slovenski profesorji in kje študirali slovenski študentje. V Trstu, v Zagrebu ...? Zaradi zavzetosti Karla Verstovška, odvetnika Danila Majarona in profesorja na univerzi v Pragi Mihajla Rostoharja s podporo Korošca je – kljub obotavljanju in nasprotovanju politikov, liberalcev, dela znanstvenikov vseučiteljske komisije – vlada v Beogradu junija 1919 ustanovila Univerzo v Ljubljani (Universitas Labacensis); avgusta 1919 je bilo za pravno, filozofsko, teološko, tehnično in medicinsko fakulteto imenovanih prvih 18 profesorjev; 3. decembra pa je potekalo prvo predavanje. V letu 1919–1920 se je na univerzo vpisalo 942 študentov, leta 1938 že 2400, leta 2007 pa že 47.465 študentov.

V sredo, 23. 10. 2019, smo na slavnostnem koncertu ploskali glasbenikom Akademije za glasbo v sklopu praznovanja 80-letnice njihovega delovanja. To je bil eden izmed mnogih dogodkov ob praznovanju 100-letnice ljubljanske univerze. V prvi vrsti je sedel tudi rektor univerze dr. Igor Papič. Takole je odmeval na ta večer: »Ponosen sem bil, da naša članica praznuje 80-letnico, da je kot umetniška akademija del naše univerze, ki letos praznuje stoletnico, in da pomagamo nadarjenim glasbenikom razvijati njihov talent. Hkrati pa je seveda šlo za čisti užitek ob poslušanju vrhunskega glasbenega programa.«

Kako kot rektor doživljate praznovanje 100-letnice ljubljanske univerze?

Univerza v Ljubljani je prehodila dolgo pot, na kateri se je nemalokrat borila za svoj obstoj. S svojo avtonomno držo je tudi v manj naklonjenih časih ostala osredotočena na aktualne evropske in svetovne teme. Vselej jih je obravnavala celostno, v luči narave, družbe in posameznika. Da-

nes je ugledna, mednarodno prepoznavna univerza, ki ustvarjalno prispeva h kakovosti življenja. Za njen napredek si vsi zaposleni in študenti prizadevamo vsak dan. V čast mi je, da jo lahko vodim v času tako pomembnega jubileja in se veselim njene prihodnosti.

Kaj ta obletnica pomeni za Ljubljano in kaj za Slovenijo?

Mesto Ljubljana že dvajset let nosi naziv univerzitetnega mesta, naša univerza mu daje s številnimi mladimi iz Slovenije in tujine poseben utrip. Naši raziskovalci in alumni so gonilna sila raziskav, novih doseganj, mednarodnih dosežkov, s katerimi si Slovenija utrjuje mednarodni ugled. Ponosni smo, da že od samega začetka delovanja prispevamo k napredku države in družbe. Naša država se premalokrat zaveda, da smo univerze nosilke in proizvajalke znanja. Univerza je široka skupnost strokovnjakov, ki se ukvarjajo z znanjem zaradi znanja samega, z družbeno odgovorno uporabo znanja v skladu s širokimi gospodarskimi in kulturnimi potrebami ter s prenosom

znanja na zdajšnje in prihodnje generacije mladih. Prepričan sem, da je znanje največji potencial Slovenije. In prav po znanju in sposobnostih se lahko kosamo z najboljšimi univerzami po svetu.

Kam se glede na univerze po svetu uvršča ljubljanska univerza?

Že več let se uvrščamo na najpomembnejše akademske lestvice. Smo med tremi odstotki najboljših univerz na svetu. Ta podatek dobi še večji pomen, če upoštevamo, da smo v družbi univerz, ki iz proračunov dobijo tudi po stokrat več finančnih sredstev na študenta ali profesorja kot mi, zagotavljam pa vam, da niso stokrat boljše oz. uspešnejše univerze, kot je naša.

Katere so prednosti in katere slabosti študija na ljubljanski univerzi?

Študij na Univerzi v Ljubljani pomeni študij na eni najboljših univerz. Naša posebnost, tudi v svetovnem merilu, je, da nudimo študij na vseh področjih (družboslovje, naravoslovje, humanistika, umetnost, tehnika, medicina, šport). Izvajamo tudi interdisciplinarne programe s tujimi univerzami, tako da zagotavljamo tudi internacionalizacijo, poleg tega študente spodbujamo, da se udeležujejo izmenjav v tujini. Dokaz za kakovost naših študijskih programov so mednarodni uspehi, ki jih žanjejo tako naši raziskovalci kot študentje.

Dobro je, da lahko praktično vsakdo začne s študijem na univerzi. A slaba stran te odprtosti je, da šele med študijem ugotavljamo, ali je nekdo dovolj sposoben za študij ali ne, in za to gre lahko zelo veliko časa. Včasih tudi več let. Je pa to seveda različno po fakultetah. In zagotovo bi lahko nudili še boljši študijski proces, če nam ne bi bilo treba reševati prostorskih stisk naših treh akademij, dotrajanosti stavb drugih fakultet in zastarele opreme. Vse to je povezano s finančnimi sredstvi, ki jih je s strani države vedno premalo. Na splošno gledano, je univerza še zmeraj na robu svojih finančnih zmogljivosti.

Kakšen je odnos med znanstvenim raziskovanjem in pedagoškim delom? Kaj univerza stori za

pedagoško odličnost svojih predavateljev?

Zagotovo so bolj izpostavljeni rezultati na področju znanstvenoraziskovalnega dela, kjer je merljivost lažja in konkretnjša. Govoriti o dobrem pedagoškem delu pa je precej težje. Že ko sem nastopil mandat, sem v programu zapisal, da moramo znati ovrednotiti tudi pedagoško delo in ga ustrezno nagraditi. Pripravili smo seznam aktivnosti, ki bi štele kot poseben prispevek na pedagoškem področju, ustanovili smo delovno skupino, zdaj čakamo samo še na poslovno-informacijski sistem, da lahko projekt spremljanja in ocenjevanja pedagoškega razvoja profesorjev končno tudi zaženemo. Nekateri profesorji namreč veliko več vlagajo v delo s študenti, kot je pričakovati po samem programu. Takšne nadpovprečnosti in izjemnosti je treba opaziti, nagraditi in dodatno spodbuditi, ker vse to prispeva k uresničevanju zavez in odgovornosti, ki jih predajamo študentom, znanju in celotni družbi.

Kaj ste študirali vi in kdo vas je v času študija najbolj nagovoril?

Študiral sem na Fakulteti za elektrotehniko Univerze v Ljubljani, ker me je to področje zanimalo že v osnovni šoli. Gotovo sem po načinu razmišljanja oziroma reševanja pro-

blemov tehnik. Sem pa že nekajkrat izpostavil, da me zanimajo tudi druge vsebine, na primer filozofija, psihologija. Tudi način komuniciranja je seveda zelo pomemben pri vodenju univerze.

Kakšna je vloga univerzitetnega učitelja?

Pedagoško poslanstvo sodi med najpomembnejše vidike družbene vloge univerze. Tudi sam sem učitelj in opazujem študente, kako razmišljajo. Kot učitelj se jim skušam približati, tako kot se oni trudijo približati znanju, ki jim ga posredujem. Ne gre le za poučevanje kot tako, ampak spodbujanje študentov, da si želijo izvedeti čim več, da želijo odkriti nove stvari, da razmišljajo kritično in da si upajo stopiti tudi na še neraziskana področja. Skupaj z učiteljem. Medsebojno zaupanje je ključno, da se lahko pot znanja in njegovega vračanja družbi nadaljuje.

Študij bodoče strokovnjake opremlja z znanjem in veščinami za poklic, pa tudi s poklicno etiko. Kakšno mesto ima etika na ljubljanski univerzi?

Etika mora biti osnova delovanja vsakega človeka, ne glede na to, kaj počne. Menim, da se velika večina ljudi na univerzi tega

zaveda in to spoštuje. Ne nazadnje imamo med vrednotami Univerze v Ljubljani med drugim zapisano, da svoje raziskovanje, izobraževanje, strokovno in javno delovanje ter razmerja med člani utemeljemo tudi na etičnem in odgovornem odnosu do sveta.

Kaj bi lahko storili, tudi v luči afer v zadnjih letih na posameznih fakultetah (plagiati, izplačila za neopravljeno delo ...), za etičnost zaposlenih?

Znano je, da ne toleriram neetičnih ravnanj. Od vseh na univerzi pričakujem, da vedo, kaj je prav in kaj ne. Kot sem že omenil, menim, da večina ljudi na univerzi ravna etično, povsod pa se najdejo posamezniki, ki ne delujejo tako. V takih primerih ukrepamo skladno s pristojnostmi.

Kakšne možnosti ima univerza na področju etičnega oblikovanja mladega človeka?

Upoštevati moramo, da ko pridejo študentje študirat, so že bolj ali manj izoblikovane

osebnosti. V študijske programe pa je vključena tudi etika, poudarek je zlasti na specifičnih etičnih dilemah, do katerih lahko pride.

Univerza oblikuje bodoče intelektualce, ki so ključni za ohranjanje narodne in nacionalne identitete. Kaj univerza dela na tem področju in kaj bi še lahko?

Poučevanje ne sme biti samoumevno, še manj pa rutinsko. Menim, da je vloga univerze predvsem v tem, da vzgaja kritično misleče ljudi, ki bodo v prihodnosti s svojimi idejami, dognanji, produkti prispevali k razvoju naroda, nacionalne identitete in države. Zato jih že danes učimo reševati probleme, ki jih sploh še ne poznamo. Ne vemo, katere bodo ključne orientacijske točke njihove prihodnosti. Da bi jih opremili s pravimi kompetencami, jim moramo že danes pustiti razmišljati. Cilj je, da bi današnji študentje skupno znanje in izkušnje lahko združili s svojo vizijo in tako dobili možnost, da svojo vizijo uresničijo v optimalnem

času. Ko bomo študentom to znali ponuditi, sem prepričan, da se bo predvidljiv odstotek bega možganov najboljših ustavil in bodo v takšnih pogojih prepoznali interes za to, da ostanejo in zgradijo prihodnost v Sloveniji.

V gimnazije se že desetletja vpisuje 2/3 deklet in 1/3 fantov, vpisni sistem sistematično izrinja fante, kar se pozna tudi pri vpisu na univerzo. Kako ste zadovoljni z vpisnimi postopki?

Ne bi rekel, da vpisni sistem na kakršen koli način izrinja fante. Vsi imajo enake možnosti. Predvsem je pomembno, da se mladi zanimajo in so potem tudi sprejeti na študij, ki so si ga izbrali. Upam, da je tudi vse manj takšnih, ki svojo odločitev sprejmejo na podlagi stereotipov, kaj so 'ženski' in kaj 'moški' poklici. Ta ločnica je že zdavnaj zabrisana. Na Fakulteti za elektrotehniko, s katere prihajam, je recimo vedno več študentk.

Staranje prebivalstva bo imelo vpliv tudi na univerzo. Kakšen?

Po eni strani je vpliv povsem vsebinski, in sicer da se na določenih članicah uvaža nove študijske vsebine, ki se ukvarjajo s temami, ki se tičejo staranja prebivalstva – socialni položaj, zdravje, oskrba ... Po drugi strani pa gre za izzive, s katerim se soočamo vsi – medgeneracijsko sodelovanje in vključevanje starejših v delovni proces.

Kaj vam pomeni knjiga knjig, Sveto pismo?

Rad berem in do knjig čutim spoštovanje, tudi do Svetega pisma, ki je pomembno in zahtevno delo, saj spodbuja k filozofskemu razmišljanju o svetu, v katerem živimo. Naj omenim, da je bil nekdanji rektor naše univerze in večkratni dekan Teološke fakultete dr. Matija Slavič prvi Slovenec, ki je dosledno prevajal sveto-pisemsko besedilo Stare zaveze po hebrejskem izvirniku, kar zagotovo ni bila lahka naloga. Sicer pa verjamem, da ima vsak človek glede na lastno zanimanje svojo knjigo knjig.

Ljubljana je imela študij na univerzitetni ravni že mnogo pred ljubljansko univerzo. Jezuitski kolegij, ki je 176 let (1597–1773) deloval pri cerkvi sv. Jakoba v Ljubljani, je ustvaril podlago za visokošolski študij. V tem kolegiju so študirali mnogi znameniti dijaki, na primer Jurij Vega, Janez Vajkard Valvasor, Avguštin Hallerstein, Marko Pohlin itd. V svojih najbolj ustvarjalnih letih je štel od 600 do 700 dijakov. Jezuitski kolegij v Ljubljani je postal znanstveno, kulturno in versko središče. Jezuiti so v 17. in 18. stoletju v Ljubljani dvignili celoten vzgojno-izobraževalni program na bistveno kakovostnejšo raven. Katoliška obnova je z jezuitskim kolegijem v Ljubljani slovenskemu človeku omogočila, da se je enakovredno vključeval v evropske miselne in kulturne tokove.

V Ljubljani so jezuiti z gimnazijskim poukom (prvima dvema razredoma: infima in principia) začeli že v letu svojega prihoda, leta 1597. Poleg gimnazije so delovali tudi posamezni višješolski predmeti (studia superiora). Leta 1619 je bila uvedena moralna teologija, leta 1633 sta ta predmet predavala že dva predavatelja. Od začetka 18. stoletja so bili v Ljubljani trije letniki filozofskega študija, leta 1704 so odprli katedro za logiko in cerkveno pravo, leto pozneje pa za katedro fiziko in matematiko.

Besedilo ustanovne listine ljubljanskih jezuitskih filozofskih študij iz leta 1704 hrani Arhiv Slovenije, Gubernijski arhiv, reg. I/odd I, fasc. 4. Ljubljana je imela v 17. in v začetku 18. stoletja v jezuitskem kolegiju poseben teološki študij (moralna teologija in kanonsko pravo) ter filozofski študij (logika, fizika in metafizika).